

Στρογγυλή τράπεζα

Η Φυσική Αγωγή ως μέσο κοινωνικής συνύρπαξης:

Από τη θεωρία στην πράξη

Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Όλγα Κούλη, Επίκουρος Καθηγήτρια

*Σχολή / Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Η **πολυπολιτισμικότητα** που χαρακτηρίζει τις σημερινές κοινωνίες προσκρούει στην ευρέως διαδεδομένη αντίληψη που επικρατεί συχνά περί αναγκαιότητας για εθνική, γλωσσική και πολιτισμική ομοιογένεια.

Καθώς, όμως, η **συνύπαρξη πολλών πολιτισμών** αποτελεί μια κατάσταση που όχι μόνο θα διατηρηθεί, αλλά και θα ενισχυθεί μελλοντικά, προκύπτει ότι θα πρέπει να υπάρξουν αντίστοιχες αλλαγές τόσο στον **ιδεολογικό προσανατολισμό**, όσο και στους **θεσμούς της δεδομένης κοινωνίας**.

(Dietrich, 2006)

Εάν οι μαθητές/τριες μάθουν να ζουν με τον «άλλο», τον διαφορετικό (UNESCO 2002) στο μικρο-επίπεδο του σχολείου, τότε θα είναι μελλοντικά σε θέση να αλληλεπιδρούν με επιτυχία με τους ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα και στο μακρο-επίπεδο της κοινωνίας.

Πολυπολιτισμικότητα

- Είναι το δεδομένο
- Περιγράφει μία συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα

Διαπολιτισμικότητα

- Είναι το ζητούμενο
- Προϋποθέτει την πολυπολιτισμικότητα, αλλά δεν απορρέει αυτόματα από αυτήν

Ορισμός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι η προετοιμασία για τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές πραγματικότητες που τα άτομα βιώνουν σε πολιτισμικά ποικίλες συνθήκες (Katz, 1982).

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Επιχειρεί:

- να υπερβεί τον αναχρονισμό και τη δυσλειτουργία,
- να συμβάλει με τέτοιον τρόπο, ώστε η εκπαίδευση να συμβαδίζει με τις κοινωνικές εξελίξεις,
- να αναδειξεί τους τρόπους, με τους οποίους η διαπολιτισμική εκπαίδευση συμβάλει στη διαμόρφωση των πολυπολιτισμικών προσωπικοτήτων.

Μοντέλα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και η εφαρμογή τους στις ανεπτυγμένες χώρες

- ❖ Δεκαετία 1950: δημιουργήθηκαν εκπαιδευτικά μοντέλα προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλότερη ένταξη και προσαρμογή των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών στο σχολικό και κατ' επέκταση κοινωνικό περιβάλλον (Μάρκου, 1997).
- ❖ Στην Ευρώπη, τα πρώτα θεσμικά μέτρα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ελήφθησαν το 1977, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της εκπαίδευσης των παιδιών των οικονομικών μεταναστών (Δραγώνα, 2004).

Μοντέλα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
(εκπαιδευτικές πολιτικές διαφορετικών προσεγγίσεων,
Γεωργογιάννη, 1997)

1. Αφομοιωτικό μοντέλο (1950)

«Αφομοίωση»: άτομα διαφορετικής εθνικής προέλευσης αλληλεπιδρούν και συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή μιας ευρύτερης κοινωνίας, χωρίς να παίζει ρόλο η διαφορετική τους προέλευση.

Αφομοιωτικό μοντέλο

- Όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από την εθνική και πολιτισμική τους προέλευση, πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις και ικανότητες που θα τους επιτρέψουν να συμμετάσχουν στον κοινό εθνικό πολιτισμό.
- Η μεταναστευτική ομάδα χάνει τα δικά της πολιτισμικά στοιχεία και αναμιγνύεται σε τέτοιο βαθμό με την άλλη, ώστε να μην μπορεί να διακριθεί ως ξεχωριστή
- Εθνοκεντρισμός - Πλήρης εξάρτηση από τον επικρατούντα πολιτισμό

2. Μοντέλο ενσωμάτωσης (1970)

«Ενσωμάτωση»: κάθε μεταναστευτική ομάδα είναι φορέας ενός πολιτισμού, που δέχεται βέβαια τις επιδράσεις από τη χώρα υποδοχής, ταυτόχρονα όμως ασκεί επίδραση σ' αυτήν και συμμετέχει στην αναδιαμόρφωση της.

Ενώ με την **αφομοίωση** σημειώνεται αποκοπή από τις ρίζες του παρελθόντος, αντίθετα με την **ενσωμάτωση** η υπάρχουσα παράδοση της εθνικής ομάδας αποτελεί μέρος της νέας εθνικής ταυτότητας.

Η **αφομοίωση** και η **ενσωμάτωση** δεν έδιναν ουσιαστική λύση στα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα παιδιά στο σχολείο. Συνέβαλαν στην αναπαραγωγή των κοινωνικοπολιτισμικών ανισοτήτων και του εθνικού διαχωρισμού

3. Πολυπολιτισμικό μοντέλο (1970)

- Οι πολιτισμοί τείνουν να ξεπεράσουν τα στεγανά συναισθήματά τους περί εθνικής υπεροχής και να καταλήξουν σε μία συναινετική αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση, δηλαδή ηθική αναγκαιότητα αναγνώρισης της ισοτιμίας των πολιτισμών
- Κατακρίθηκε γιατί δεν παρεμβαίνει διεκδικητικά στην ουσιαστική αλλαγή των κοινωνικών δομών της χώρας υποδοχής

4. Αντιρατσιστικό μοντέλο (1980)

Πέρα από τις στάσεις των ατόμων, πρέπει να αλλάξουν και οι δομές της εκπαίδευσης της κοινωνίας, ώστε να εξαλειφθούν οι φυλετικές διακρίσεις σε βάρος των μεταναστών μαθητών.

Βασικοί στόχοι αντιρατσιστικού μοντέλου:

Ισότητα

Ισότητα για όλα τα παιδιά

Δικαιοσύνη

Δικαιοσύνη που το κράτος οφείλει να παρέχει σε όλους δίνοντας ίσες ευκαιρίες ζωής, ανάπτυξης και συμμετοχής σε όσα η κοινωνία προσφέρει.

Απελευθέρωση

Απελευθέρωση από ρατσιστικά πρότυπα των καταπιεζόμενων και των καταπιεστών.

5. Το διαπολιτισμικό μοντέλο (1980)

«Διαπολιτισμικό»: διαλεκτική σχέση, δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα διαφόρων εθνικών μεταναστευτικών ομάδων (Μάρκου, 1995).

Βασικά χαρακτηριστικά Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Council of Europe (1986)

- α)** έχει ως **πεδίο αναφοράς** την άμεση εμπειρία των παιδιών στις χώρες υποδοχής,
- β)** προκαλεί την **αμοιβαία επίδραση** των πολιτισμών των χωρών καταγωγής και υποδοχής,
- γ)** προξενεί **επανεξέταση και αναθεώρηση** κοινωνικοκεντρικών και εθνικοκεντρικών κριτηρίων του σχολείου,
- δ)** αποτελεί μέσο για την **αξιολόγηση των ευκαιριών** στη ζωή και την επίτευξη της μέγιστης δυνατής κοινωνικής και οικονομικής ένταξης κ.λ.π.

Βασικές αρχές που διέπουν το διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης
Essinger (1988)

- **Ενσυναίσθηση**, κατανόηση των προβλημάτων των άλλων και της διαφορετικότητάς.
- **Αλληλεγγύη**, ξεπερνά τα όρια των κρατών, παραμερίζει την κοινωνική ανισότητα και αδικία.
- **Σεβασμό** στην πολιτισμική ετερότητα που πραγματοποιείται με το άνοιγμα στους άλλους πολιτισμούς και τη συμμετοχή αυτών, στο πολιτισμό της χώρας υποδοχής.
- **Εξάλειψη** του εθνικιστικού τρόπου σκέψης και την απαλλαγή από εθνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Αξιώματα που διέπουν το διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης

Δαμανάκης (2000)

Το αξίωμα της ισοτιμίας των πολιτισμών, στηρίζεται στη βασική παραδοχή της Εθνολογίας ότι οι πολιτισμοί εξυπηρετούν τις ιδιαίτερες ανάγκες των ομάδων που τους έχουν αναπτύξει.

Η ισοτιμία του μορφωτικού κεφαλαίου ατόμων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης, αναφέρεται στην αναγκαιότητα της θεώρησης των μειονοτικών μαθητών όχι ως «ελλειμματικών» αλλά ως «διαφορετικών».

Η παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα, προσδοκάται ότι η ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών για τους μειονοτικούς πληθυσμούς θα επιφέρει και την ισότητα σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Συνοπτικά:

Μονοπολιτισμικά

Αφομοίωσης

Ενσωμάτωσης

Πλουραλιστικά

Πολυπολιτισμικό

Αντιρατσιστικό

Διαπολιτισμικό

Το διαπολιτισμικό μοντέλο είναι ένα ολοκληρωμένο μοντέλο εκπαίδευσης που βασίζεται στην αλληλεπίδραση και αμοιβαία συνεργασία ανάμεσα σε άτομα διάφορων μεταναστευτικών ομάδων και έχει ως στόχο τη δημιουργία ανοιχτών κοινωνιών, που θα χαρακτηρίζονται από ισονομία, αλληλοκατανόηση και αλληλοαποδοχή.

Το σχολείο, με συγκεκριμένα προγράμματα, θα μπορέσει να καλλιεργήσει στα παιδιά την κριτική σκέψη και παράλληλα να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές προσδοκίες όλων των εθνικών ομάδων
(Γεωργογιάννης, 1997).

Ο στόχος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και αγωγής είναι η ανάπτυξη

➤ της «**διαπολιτισμικής ετοιμότητας**» (δεκτικότητα απέναντι στο ξένο και το διαφορετικό) και

➤ της «**διαπολιτισμικής ικανότητας-δεξιότητας**», η οποία παραπέμπει στην ικανότητα αποτελεσματικής διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας και της πολιτισμικής διαφοράς

(Κεσίδου & Παπαδοπούλου 2008)

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
αποτελεί την
“**παιδαγωγική απάντηση**”
στην **πραγματικότητα της πολυπολιτισμικής**
κοινωνίας

Ο παιδαγωγικός στόχος μετατοπίζεται από την
αφομοιωτική ένταξη στην **πλουραλιστική ένταξη**

